

ՀԱՐՈՇԵՒԷՆ
ՀԱՅԿԱՅԻՆ

ՀԱՐՈՇԵՒԷՆ

№ 12

ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԲՆԱԿԱՆԵՐԱՆՈՒՄԻՆ. — ԴՅԵՆԱԿ.

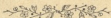

1909

შინაარსი

I—ქოჩორას ამბავი.—ღექსი, ვ. ტყეშაშვილისა	3
II—ბებოის თავგადასავალი.—ი. ევდოშვილისა	5
III—კოკლი თავგი და კატა.—ნ. ჭანაშაისა	10
IV—კონდორი.—დ. უაფიანისა	14
V—ვირის თავგადასავალი.—XVI. ნადირობა, (ფრანგულით) ან. ამილახვარისა	18
VI—უძღლური ძალი.—გადმოკეთებული დ. ბატყაძისა	22
VII—ა) რებუსები	24

წელიწადი 80-V.

№ 12

036060 1909 წ.

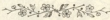
ტფილისი, ელექტრონის სტამბა წიგნების გამოცემულ ქართველთა აზნაუგობის.

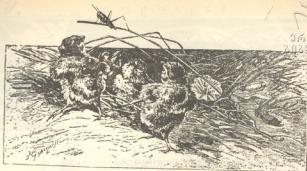

რომელზედაც

შინაარსი

I—ქოჩორას ამბავი.—დექსა, ვ. ტუქიაშვილისა	3
II—ბების თავედასაველი.—ი. ევდოშვილისა	5
III—კოკლი თავეი და კატა.—ნ. ჯანაშასა	10
IV—კონდორი.—დ. უიფიანისა	14
V—ვირის თავედასაველი.—XVI. ნადირობა, (ფრანკულით) ან. აშიდასვარისა	18
VI—უძღური ძაღლი.—გადმოკეთებულა დ. ბოცვაძისა	22
VII—(ს) სეგეგე	24

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ქორორას ამბავი

ხირებული რამ არის
ჩვენი ჰაწაწა ვარია,
ერთვად ძღერის, ჭუჭუჭუებს,
ავდარია, თუ დარია.

ძვირად თუ ძილუღავს თვალებს,
ძეუდროზე სტებება ძილითა;
გაედვიძება, ფრთას იბურტეს,
ქორორს ივარცხნის ბრწყილითა.

დახტის ეელმოღერებული,
ვით საპატარძლო ქალია.
კიდევად! დანიძნულია,
ტოლზედ უჭირავს თვალია

ესლა ეზოში მუშაობს,
სხვეებისთვის არა სცადია,
საუსმეს არჩევს, იმზადებს
ცქვიტი, ქარივით ძალია.

სანაგვე გადააბრუნა,
დაეძებს ჭიაეულასა,
არ დაგიზოგავსთ, თუ შეხვდა,
სულ გიანხლებთ ეველასა.

ბევრი რამ უმოქმედი
და თავს იწონებს ვარია,

ხშირად მზარეულისათვის
სიძინდიც მოუპარია.

ჩუ! ხარი დაარწკუნეს,
მკერბა ქათმების ბოინი,
უნდა გენახათ თქვენ მაშინ
ჩვენი ქოჩორას ოინი!

ამ დროს უცნაოდ ვიღაცამ
უვინჩილასას სტაცა სელია,
ქათმებმა მორთეს კრიასი,
ხომ არ დაგვეცა მელია?

ბოლოს იცნეს მზარეული
და მოიძაგრეს წელია,
თეთრ ქუდა, თეთრი ხალათით,
ის იყო უმკველია.

თვალი დაუდგეს მზარეულს,
უვინჩილა მისგან მკუდარია,
და ამის შემდეგ ქოჩორას
სულ აღარ გაუსარია.

თითონაც გადაფრენამი
სადღაც იტკინა მხარია.
გლოვობს, ჭრულუნებს ბეჩავი,
დაქვრივდა ჩვენი ვარია;
გლოვობს, სანაკვეც აღარ აქვს,—
თვის გულის მოძქექვარია.

3. ტუქიშვილი

ბებიას თავგადასავალი

რც ადვილი საქმე იყო და არც ისე ადვილად სათქმელია, მაგრამ მაინც ვიამბობთ, რაც ბებიას გადაჭხდა.

სუმრობა სომ არ არი—ერთი ორს გაუძევა ვეცხვად, ერთი ორს ეჭიდოს და ეომოს. ბებიას კი სწორედ ასეთი ბრძოლა ჰქონდა: ორი მოსისსლე და ონავარი

მტერი უნდა მოეგერებინა. იგერიებდა კიდევ რამდენსაძე წლის განძევლობაში და უმეტეს ნაწილად ბებიას რჩებოდა გამარჯვება, მაგრამ ამ ბოლო დროს წინანდელსე უფრო მეტად დააკლდა თვალთ, მუსლებმა უსუსტა და ისე ვეღარ უძევა ვეცხვად მტერს.

მტერს და მერე რა მტერს!

ისე იუენენ, შეხვეწებულები, ბრძოლაში გაწვრთნილნი, თითქოს ნაპოლეონთან ეოფილან შეკვირდებათაო.

გაიძვერა კაჭკაჭი და ონავარი ევაგი,—აი ვინ იუენენ ბებიას მტრები! აი ვისთან ჰქონდა სელჩართული ბრძოლა!..

მაგრამ არც ბებია იყო მარტო, იმასაც ჰქუენდა თავისი ამსანავი: ეს იყო მისი ევაგარჯენი, რომელსაც ისე ატრიალებდა ჰაერში, როგორც კარვს სმაღს.

ერთის სიტყვით, ბრძოლის ველსე ერთს მხარეს იდგა ბებია, მეორე მხარეს—გაიძვერა კაჭკაჭი და გაუძევა ვეცხვად. და აი ამ გასაფხულსედაც მტრად გადაკიდებულებს კვლავ მოუხდათ შეჯახება და უსასტიკესი ბრძოლა.

ბრძოლის ველი წარმოადგენდა ჰატარა კარმიდამის მხარის ვის ესოთი და ბაღჩით, სადაც ერთმანეთში იყო გაბმულ-გახლართული ბროწეული, ქლიავი, ხუში, იახამანი... მოპირდაპირეთ სხვა და სხვა ადგილი ეჭირათ: ბებია თავის ეავარჯნით გამაგრებული იყო, სახლის სახეხის ბოძთან ზურგ მიუდებული, ხოლო ევაზი და კაჭკაჭი ბაღჩიდან იმუქრებოდნენ. გათენდებოდა თუ არა დილა, ორივე მხარე თავის ადგილას იყო გამსადგებული.

„წივ, წივ, წივ! ჭუკ, ჭუკ, ჭუკ!“ გაისმოდა თუ არა ესოში ნაცარ კრუხის წიწილების წივ-წივი და კუსიან ინდოურის ჭუკების ხმა, ერთის მხრიდან ეავარჯენსა ქქონდა მალე აშვერილი წვერი, მეორეს მხრიდან კისერ-წამოწვილი ევაზ-კაჭკაჭი გამოიუფრებოდა.

ბებიას უნდა დაეცვა თავისი სამწესო, მტერი კი ცდილობდა მის გატაცებას.

დღეს დილითაც სწორედ ასე მოჰხდა; მტერი მეტის-მეტად გამწარებული იყო სიმძლით. ამიტომ ბრძოლა აუცილებელი იყო. მტერს უჩველად უნდოდა ჰირო ჩაეკმრიელებინა ან კვერცხით, რომლებსაც ხშირად სდებდნენ ქათმები დობის ძირებში, ან წიწილით.

დიდხანს უთვალთვალეს გაიძვერა კაჭკაჭმა და მსუნაგმა ევაზმა ბებიას, დიდხანს უცქეროდნენ შორიდან ფოთლებში მიმალულნი, ეგება სახლში შევიდეს და არსეინად წავიღოთ დავლაო, მაგრამ, — თქვენც არ მომიკვდეთ, — ბებია ადგილიდანაც არ დაძრულა. მართალია, ხანდისხან თავს ჩამოაკანტურებდა ხოლმე, თითქოს ქათმებთან ერთად ისიც საკენკსა ჭკენკავსო. მაგრამ ისევ მალე აიღებდა მალე თავს და ძრისხანედ გაიხედავდა ხეებისაკენ, თანაც ეავარჯენს დაჭკრავდა დედამიწას მუქარით.

ასე გასტანა რამდენსამე ხანს მათ შორის ხუშმა ბრძოლამ, მუადღემ მოახწია თითქმის და მტერი უფრო გაკაპანდა

სიმძლილით, მოთმინებიდამ გამოვიდა. „კაჭ-კაჭ-კაჭ“, ^{გადასავალი} ~~დასავალი~~ კაჭკაჭმა, გადაჭხედა ქლიავის ტოტებში კისერ-წაწვდენილ, მინბოულ უვავს და ამით ანიძნა, მეტი ილაჯი არ არი, სან-კრებიდან უნდა გამოვიდეთ და მტერს უხერხოთ რამეთ. თანაც ერთი ორჯელ მიტრიალდ-მოტრიალდა, შეკინკილდა ტოტზე, აიქნია ბოლო და ბროწეულიდამ გადაფრინდა მადალს თელახე, რომელიც ბებიას ზედ თავზე დასცქეროდა. უვავმა სმა არ გასცა, მაგრამ მიუსვდა-კი. რომ კაჭკაჭი რაღაც საფანკს უკებდა ბებერს, ეშმაკობით სცდილობდა ბებრის მოტეუებას. თვითონაც მიიმედა ახტა ერთი ტოტიდამ მეორეზე, მეორედამ შესამეზე და თითქმის ბებიას წინ, ჰირდაჰირ, დაუფარავად დაიწყო ნისკარტის წმენდა, ვითომდა არაფერია, ვითომდა მისი მტერი კი არა, ნამდვილი შეგობარი უოფილი-ეოს. კაჭკაჭი-კი არა ჩერდებოდა ერთ ადგილს. სან თელის კენწეროს მოექცეოდა, სან ძღეროდა თავისებურად, სანაც, ვითომდა თავის შესაქცევად, ფრენით შემოუვლიდა ესოს; ამავე დროს ურმახვილად იყო: აცა, რომელ მხრიდან დაიკაქანებს ქათამიო, რადგან კარვად იცოდა, როგორ კაქანებს ქათამი, რიცა ახლად კვერცხი დაუღვია და ბუდიდან გადმოსულა.

რასაკვირველია, არც ბებია იყო ამ დროს გულხელ-დაკრე-ფილი, არც იმას ეძინა, მაგრამ საქმე ის იყო, რომ ვერავმა მტრებმა ეშმაკურად მოუნდომეს ბრძოლა: ბებიას ორ მხრივ მოუარეს: ზვედამ კაჭკაჭი დასტრიალებდა, წინადამ კიდევ უვავი ილესავდა ნისკარტს. ისიც—მეტი რა ილაჯი იყო—სან კაჭკაჭს ასედავდა მალა, სან უვავისკენ ეჭირა თვალი. რამდენჯერმე ასადგომადაც წამოიწია, მაგრამ არც ამისი შეემინდა თავზე ხელ-აღებულ მტერს. რამდენიც დრო გადიოდა, იმდენი უფრო მწვავეობდა ბრძოლა. ეჭვი არ იყო, ერთ-ერთი მხარე უნდა დამარცხებულიყო. კაჭკაჭა ისევ ისე ასკინკილას თამაშობდა სის წვეროზე, ბებიას-კი უბვე დაეღალა კისერი

თავის ძაღლა-დაბლა აწვევ-დაწვევით, დაეძალა თვალმომსახურად სელიც ეავარჯენის ქნევით. თანდათან სუსტდებოდა, თანდათან ძირს ჰხრდა კისერს და ბოლოს, თვისდა უნებურად, დაესუჭა თვალები; ბებია მიესვენა ბოძს და მიქმანა. ქათმები-კი ზოგი ბოსტანს შესეოდა, ზოგი სანახევრე ეჭებდა ჭია-ღუას.

მტერი, რასაკვირველია, არ ამორებდა თვალს ბრძოლის ველს. მაგრამ, როდესაც ბებიამ კარგა ძირს ჩაჭკიდა თავი, გაჭკაჭმა რამდენჯერმე ისკუპა და დაბლა ტოტიდამ შეჭხედა ბებერს შიგ სხემი. შეჭხედა და დარწმუნდა, რომ მტერი დაღლილიყო და მოსვენებისთვის მიეცა თავი. გამალა ფრთები და ფრთხილად დაეშვა ღობის ძირში, საიდანაც ის-კი იყო ქათამი ამოკაკანდა. არც მოსტუევდა: იზოგა სვევარელი კვირცხი, ჩაჭკრა ნისკარტი და დაუწყო ამოსუტვა. სულ განახული შეექცეოდა გემრიელს სადილს. ევაგი კი ჯერ ვერასა ჰბედავდა. მაგრამ, როდესაც ბებრის თავი თითქმის მუსლებზე დაეშო და მისი ეავარჯენიც უძრავად ეგდო მიწაზე, ისიც გათამამდა. მიავლ-მოავლო თვალი ეზოს, მერე მიანერდა ერთს ნატარა ჭრელს წიწილას, დაუძინა ნისკარტი, გამალა ფრთები და უცებ დაეცა თავსა, ჩაჭკრა ნისკარტი; დაბოროილა, მოიგდო კლანჭებში და მოუსვა ტეისაკენ.

ეიავ... კრრ... ეიავ... კრრრ... ასტესა კრიასი ბებიას თავზარდაცემულია სამწესომ. თვის მფარველს ეძახდნენ სამეფლად. „ჭაბი, ჭაბი, შე წვეულო!“ წამოიძახა გამოღვიძებულმა ბებიამ, აიღო ეავარჯენი და მოიქნია ჭურში ქათმები ბანც კრიასობდნენ, მამხნარებში შემალულიყვნენ და ერთმანეთს შესჩიოდნენ მტრის ასეთ ვერავულ დაცემას.

„ჟუჟუ, ჟუჟუ, ჟუჟუ“... გააბა ბებიამ და დაუწყო ქათმებს ძახილი. ჯერ არ იცოდა, იგდეს რამე ხელთ გაქცეულმა მტრებმა, თუ ვერა. გამოიღო კალთის ქვეშიდამ საკენკის ჯამი და გადაუდარ: ფიტვი გარს შემოსვეულ ქათმებს.

„ერთი, ორი, სამი, ოთხი“... სთვლიდა ბებია, მაგრამ მანამდე დასრულდა დენიც უნდა ეთვალნა, მაინც აკლდებოდა ერთი ჭრელი, ფრთებ დაწინწკლული წიწილა. „უი, აგრემც მთლად ამოჭბრანს ტულ-სართ!“ შეუთვალა წვევლა-კრულვა ბებიამ მტრებს, მაგრამ რაღა დროს! უვავი მაგრა უჭერდა კლანჭებს წიწილას და ტუი-სკენ მიაწილვებდა. კაჭკაჭი-კი არსეინად უვლიდა რუის ზირას, ასკინკილას თამაშობდა და თან ცივ წვალს შეექცეოდა.

ასე დამარცხდა ჩვენი ბებია, მაგრამ ეს განა იმისი ბრა-ლია?! ჯერ ისა, რომ, ბებია ერთი იყო, მტერნი-კი ორნი. მეორეც ესა, ბებია მეტის მეტად დამბზუნდა და თვალთაც ძა-ლიან დააკლდა. ახლაც ეოველ-დღე აკლდება ბებიას სამწესოს თითო-თითო წიწილა, კაჭკაჭი-კი იცინის და დაკინკილებს გა-სარბებული.

ი. ევდოშვილი

კოჭლი თაგვი და კატა

(აფხაზური ზღაპარი)

ყო და არა იყო რა, იყო ერთი კატა, რომელიც მთელის სათაგვეთის ბატონ-პატრონად ითვლებოდა, და უნდა ვსთქვათ, რომ თავის ძალა-უფლებას თაგვთა საუბედუროდ ჭმარობდა:

მთელი სათაგვეთი შიშ ქვეშა ჰქუვდა. მის ერთ-თა-სმენას არა გამოეპარებოდა რა, მისი

ბღვრიანა თვალები ისეთი შორს-მხედველი იყო, რომ სათოფე მანძილზედ ჭიკჭიკს შეამჩნევდა. სიძარდე და სიცქვიტე მისი სომ დუნიაზე იყო ნაქები: ერთი თუ ორი სკუპი და საბრალთ თაგვი მისს ბასრ კლანჭებში გულ-საკლავად წრინებდა. მას უკან, რაც დაბადებულა და მზის შუქს შესცქერის, მას უკან არც ერთხელ მისთვის ბედს არ უძტეუნია. იმ კუთხის სხვა კატები მის ბედს შენატროდნენ და იმას ჰბამავდნენ ნადირობაშიაც და სხვა ქცევაშიც. ერთი ცუდი ზნეკი სჭირდა: რას ჰქვია მაძრობა, არ იცოდა, — ჰპიოდა თუ არა, მინც სულ ნადირობდა და ნადირობდა. თაგვები: ჩემს საზრდოდ გაუჩენია ღმერთსაო, იტეოდა ხოლმე, და დეე ვოველთვის იცოდნენ, რომ მათთვისა მაქვს მზად ჩემი ბასრი ბჭელები და კბილებიო. ერთი საათი რა არის, მაგრამ ერ-

თის საბათითაც რომ თავი თავისუფლად წარმოადგინებდა ვინ იცის, რას არ მოიფიქრებენ და რას არ მოინდომებენო; კუდზე ვეწინის შებმასაც დამიზირებენო. სიკვდილი მაცათაო! აუწერელ უბედურებასა და მწუხარებაში ვარდებოდნენ ის თაგვები, რომელთაც იჭერდა ისე, სათამაშოდ, გასართობად; დაიჭერდა თუ არა, გამოაუვანდა სადმე გაძლილს ადგილას და დაუწვებდა სუძრობას: ხან მალლა აისვრდა და თავის ბასრ კბილებს შეუშვერდა, ხან განზე გადაავდებდა და თვითონ სულგანაბული უეურებდა, თუ გაბედავს გაქცევასაო და, ვაი მისი ბრალი, თუ გაიქცეოდა, — ერთის მარდის სეკუნით საბრალთ თავს თავზე მოექცეოდა და ისე, სააღერსოდ, გულღვიძლამდის გაუტარებდა თავის შეუბრალებელ კლანჭებს; თავი მეტის-მეტის ტკივილით წრიზინებდა, კატა-კია, სიამოვნების ნიშნად, კუდს ბქნევდა. ასე სტანჯავდა და აწვალებდა ბედ-ძლამე თავს, ვიდრე ფეხებს არ გააფშვკინებდა; მერე სსვაზე იწეებდა ნაპარდობას. ასეთს აუწერელ მწუხარებაში ჰეავდა მთელი სათაგვეთა დიდხანს. მაგრამ ბოლოს თავვებსაც ბედმა გაუღიმა. დაბერდა კატა, მუსლი არ ერჩოდა, კბილებსა და კლანჭებს ვეღარ ხმარობდა ადრინდელებო, — სმენამაც უღალატა. თვალებმა ხომ უსუსტეს და უმტუნეს. საცოდავად და საწულად ჰლეკდა თავისს უკანასკნელ დღეებს. ხშირად მთელის დღეობით რჩებოდა ულუკმოდ და, მაშინ წარმოიდგენდა რა განვლილს დღეებს, ბედნიერს და სინარულით აღსავსეს, მიძძილს ზედ ერთვოდა მწვავე გრძობაც დაკარგულის ბედნიერებისა. მეტი გზა არა ჰქონდა, ან მიძძილით უნდა მომკვდარიყო, ანდა რაიმე ღონისძიება მოეძებნა. უბედურმა მდგომარეობამ ძალა დაატანა და მოანახვინა სსვა გზა ცხოვრებისა. კატამ მიჰმარტა ეძმაკობასა და ოინებს, ერთ მიჰვენიერ დილას გასცა ბრძანება და აფრინა თავის საბრძანებლის-სათაგვეთის

ეოველ კუთხეში შიკრიკები და შეუთვალა ეველა თავისი
 შეკრდომს: „გავითვალისწინე რა ჩემი წარსული ცხოვრება,
 დავრწმუნდი, ჩემო უსაყვარლესნო შვილნო, რომ თქვენს წი-
 ნაშე ბევრი ცოდვა მიმიძღვის, ახლა მინდა ჩემი ცოდვები შე-
 ვინანიო და სულის ცხოვების გზას დავადგე, რასთვისაც ვთხოვთ
 უკანასკნელად მნახოთ, შეძინდოთ ცოდვანი ჩემნი, ვათარცა
 ცოდვილ მამას მიუტყვებენ კეთილნი შვილნი, და გზა დამი-
 ლოცოთო. მე კი დღეის შემდეგ ვიღებ თქვენს ბრძანებლობასე
 ხელს და გამიანატები¹⁾ ხართო“! რა ესმათ ასეთი სასიხარუ-
 ლო ამბავი თავგებს, სიხარულით ცას დაეწივნენ. მსწრაფლ
 შეიკრიბენ, გამართეს თათბირი და ერთხმად გადასწვიტეს, —
 მეორე დილასვე ჰსლებოდნენ ბატონ კატას და გზა დაელოცათ
 „ქაბას“²⁾ მიძვალ ბატონისათვის. მხოლოდ ერთი კოჭლი და
 საწებლი თავვი სულ სხვაჯისრისა იყო კატის ფირმანის³⁾ შე-
 ნახებ და კრებას ევედრებოდა: „გატყუებთ კატა, ნუ დაუჯე-
 რებთ. სახამდი ძალა შესწევდა, ძალით გულობდათ, ძალამ რო
 უსუსტა, ახლა სერსით უნდა გეუფლოთო. დაუფაქრდით თქვენს
 მდგომარეობას! ნუ აჭევიებით გულისთქმას“! მაგრამ არავინ
 დაუჯერა, ზირიქით კიდევაც მიბერტვეს თქვენი მოწონებელი, —
 რას რომავო! გათენდა თუ არა მეორე დილა, ეველა თავვი
 გამოცხადდა ბატონ კატასთან, რომელიც იჯდა დიდის ოთა-
 სის დირესე. კატამ სამაგალითო ალერსით მიიღო თავგები
 ცრემლ-მორეული სთხოვდა შენდობას და თან ეველას ოთახში
 ენატრიკებოდა: „მინდა გამოთხოვების დროს საუხშით გაგი-
 მასწინებდეო“. თავგებსაც სჯეროდათ. მხოლოდ კოჭლი თა-
 ვვი იჯდა შორი-ახლო და ევიროდა: „ნუ დაუჯერებთ, გატ-
 უეებთ“! მაგრამ ამაოდ. გადადგა თუ არა ფეხი კარის დირეს

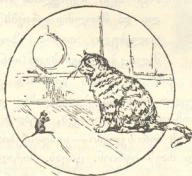
1) ქაბა-მუხულმანთა წმინდა ადგილია.

2) ვათავისუფლება

3) ფირმანი ბრძანებაა

უკანასკნელმა თაგვმა, კატამ კარები ჩაიკეტა და, რბამ დაუკარგა, ის შეიძინა ჭკუით, მოხერხებით. და დღესაც ზის ჩვენი ბებური კატა თაგვთა შორის ჩაკეტილ ოთახში და თითო-თითოდ შეექცევა არსენიან. თაგვთა უკუნურებით გულ-მეწუხებული კოჭლი თაგვი-კი სტირის და სტირის, მაგრამ რაღას უშველის წამხდარ საქმეს?!

ნიკო ჯანაშია

კონდორი

ამსრეთ ამერიკაში, ჰატაკორნიის მსა-
რეს, მაღალ მთებში ვეკებრთელა ფრინ-
ვლები ცსოვრობენ. მათ, ძლიერი
ტანი, სიგრძით ადღ-ნახევარზე მეტი,
ბაცი შავი ბუმბულით არის დფუარუ-
ლი და მხოლოდ ფრთებს აქვს შუძო-
ეოლებული თეთრი ზოლები, რო-
მელიც ბოლოებისაკენ თან და თან ფა-

რთოვდება. შიშველ კისრის ძირში ლამაზად გაძოიეურება
გრძელი, სქელი საუელო თეთრის ბუმბულისა; გრძელსა და
ღონიერ ფესზედ ოთხ-ოთხი თითი აქვს, მეტად დიდის, და ბა-
სრის ბრჭყალებით. ეს ფრინვლები—კონდორებია. ორმოცი-
ორმოცდაათი ერთად თავს იურიან, ციცაბ, ჰიტალო კლდეებ-
ზე ისვენებენ, ხოლო დილით მთელი გუნდი ჰეარში აიძლება.
რამდენისაჲ ნელის ფრთის აქნევით ზევით აიწევა და წუნა-
რად, ზომიერად დაცურავს ჰეარში, ამასთანავე საუცხოვო
რგოლებს აკეთებს და ფრთებს თითქოს არც კი ანძრევს.
ძლიერ ფრთების წეალობით, რომელთა სიგრძე გარდიგარ-
დმო ოთხ ადღ ნახევრამდე აღწევს, კონდორები თვალ მიუ-
წვდენელ მთებსაჲ კი ადვილად გადააფრინდებიან, ჰეარში
გაიბნევიან და ღრუბლებს უკან იძალებიან.

თვალ-მიუწვდენელ სიმაღლიდგან კონდორი თავის წეც-
ლებრივ წითელ თვალებით გამჭრიახად ათვალიერებს მსხვერპლს

და, მოჰკრავს თუ არა თვალს, შურდულივით თავს დასწრებულს.
კონდორი უძთავრესად იკვებება ცხოველთა ლეძით. ცხელ ქვეყნებში, სადაც დასოცილ ცხოველთა ხორცი სიცხისაგან სწრაფად ღვება და ჰაერს სასიხლარის სუნით სწამლავს, — იქ, ფრინველთა და მხეცთ, რომელნიც ლეძით იკვებებიან, ადამიანისათვის დიდი სარკებლობა მოაქვთ.

დააცხრებიან ლეძს კონდორები, ზირველად ენასა და თვალებს ამოსჩიქნიან, რადგანაც ეს მათთვის უუკებრიელესი ნაჭრებია, ხოლო შემდეგ ხორცსა და ძიკნეულობას შესწამენ.

იმ დროს, როდესაც ჩვენში ზამთარა თავდება და გაზაფხული დგება, კონდორი მიუვალსა და კლდოვან მთის მწვერვალთაზე ბუდეს აკეთებს. დედალი სდებს ორ თეთრ მოყვითალო, შავ წინწკლებიან კვერცხს და გამოხეკს ბარტყებს, რომელნიც მსუბუქი, ნაცრის ყერი ბუძბულით არიან დაფარულნი. ბუძბული შემდეგ გაუშავდებათ. დედ-მამა თავგამოდებით იცავენ ბარტყებს ეოველ განსაცდელისაგან და შემდეგაც-კი, როდესაც შვილებს თავისუფლად ფრენა შეეძლებათ, განუწვევტლივ უსიდავენ საზრდოს.

თუმცა კონდორს ლეძის ჭაბით ადამიანისათვის დიდი სარკებლობა მოაქვს, მაგრამ სანარკებლო ფრინველად მინც ვერ ჩაითვლება, რადგან მკობად გაუშამღარი არის და, თუ მინდორსა და ტყეში საკმაო საკვარი ვერ იძოვა, აჩანავებს ნადირს და თვით შანაურ საქონელსაც-კი; მონადირეს კვალდა-კვალ სდევს და ხშირად ნანადირევს ართმევს; არამც თუ ზატარა ბატკნებს იტაცებს, ხშირად ხარებს და ცხენებსაც-კი მივარდებიან ხოლმე შესაჭმელად.

თავის მძლავრ კლანჭებით კონდორი ცხოველს ზურგში დასწრის, შემდეგ ირგვლივ ხორცს შემოაკლევს და შემოაჭამს. დაქანცული, ღონე გამოლეული ცხოველი ეცემა: მაშინ კონ-

დორი თავის ცოცხალ-მკვდარ მსხვერპლს ჰირველდა და თვალებს ამოსწიქნის.

ინდოელები გულმოდგინედ ნადირობენ კონდორზე. მოკლულ ცხოველის შიგნეულობას გამაბრუებელ სწამლავით გადავსებენ და შინდორში დააგდებენ; გაუმაძღარი ფრინველი მოწამლულ ლეშს მადიანად მიაძლება და თითქოს თერება: მაშინ იმისი დაჭერა ხელითაც ადვილად შეიძლება; ბევრს ჯოხებითა სოცავენ. ან კიდევ მონადირე ახალ დაკლულ ხარის თბილსა და სორცებიან ტუავს შინდორში გაშლის; ერთი მონადირეთაგანი ტუავ-ქვეშა წვება, თან რამდენიმე თოკი აქვს. როდესაც კონდორს სორცის სუნი მიუვა, შირს დაეშვება და გაშლილ ტუავს დააჯდება; ამ დროს მონადირე ფრთხილად სწევს ტუავის იმ ნაჭერს, რომელზედაც კონდორი ზის, და ფრინველს ტომარასავით ფეხების ირგვლივ თოკით შემოსხვევს. როდესაც რამდენსამე მტაცებელს ასე შეუძნეველად მახეში ვაბამს, ტუავიდან გამოძვრება, სოლო შისი ამხანაგები, რომელნიც იქვე ახლ. ჩასაფრებულნი იყვნენ, სწრაფად გამოხტებიან, შემინებულ ფრინველებს ზედ რასმე გადააფარებენ და სახელში მიჭევათ.

დაჭერილ კონდორებს ერთის კვირის განმავლობაში საშინლად ამძვვენ და ემსადებიან სახარელ და მხეცურ სანახაობისათვის, რომელიც ვაკიყებით უეგართ.

დანიშნულ დღეს, დიდ მოსწორებულსა და შემოდობილ ადგილის ირგვლივ, მთელი სოფელი იკრიბება. შუა ადგილას შეჭევათ ვეებურთელა ხარი, რომელსაც სურგზე დამძეული კონდორი აზის. სიმშლიისაგან გააფთრებული ფრინველი გამძაგებით ჭკლეჯს ხარის სორცს, რომელიც ამასთანავე წინდაწინვე რამდენსამე ადგილას შუბით არის დაჭრილი. სასტიკი ტკივილებისაგან გამხეცებულთ ხარი ღობეს აწედა, შფო-

თავს და ბოლოს ილაზჯა-გაწვეკერილი, ღონე მისდილი, მკურნა
ბელთა ველურ ვიქინის დროს მიწაზე ეცემა.

მაგრამ მარტო ამის სანახავად არ იჭერენ კონდორს:

კაჭს, გულს და სხვა შივნეულობას კონდორისას ზოგიერთ
ხვადმოფობის უტეუარ და უებარ წამლად სთვლიან.

დ. ყიფიანი.

ვირის თავგანსაკვლი

XV ნადირობა

(ფრანგულით)

დასხდნენ ბებერ მუსის ძირას და მოუდერეს ეელი სუფრას. მძვენური კუპატები ჰქონდათ, ღორის ღორი, კვერცხები, ეველი და ტკბილეული, აგრედვე რამდენიმე ბოთლი ძველი ღვინო. დი-

დმა და ჰატარბ მონადირეებმა დიდის ძაღლით მიირთვეს უოველივე, მაგრამ ბებიას იმდენი გამოეკზაუნა, რომ მოსამსახურეებსა და ფერძის ხალხსაცაკი ეუთ.

ძაღლებსაც ჰქონდათ წვნიანი საჭმელი და წმინდა წუალი წუურვილის მოსაკლავად.

— თქვენკი კმაუოფილება არ გეტუობათ, ემაწვილებო, სთქვა ოვიუსტის ძამამ. — ი კადიმონიც არ არის დატვირთული ნადირით.

ოვიუსტი. რა განაკვირველია, ძამა, სვენ ძაღლები არა გვეუანდა, სულ თქვენ წაიუვანეთ.

მ.მა. თქვენა გკონიათ, ძაღლი მოგაკვლევინებდათ მწურებს, რომლებიც ცხვირ წინ აგაფრინდათ?

ოვიუსტი. არა, ძაღლი მხოლოდ მოკლულს მოგვიტანდა. ძამა (გაოცებით). თქვენს მოკლულს? გკონიათ, დასოცეთ რამე?

ოვიუსტი. რასაკვირველია, ძამა, მხოლოდ ვერ ვხედავდით, სად სცვიოდნენ და ვერ ავკრიფეთ.

მ.მა. შენ გკონია, რომ მოგეკლა, ვერ დანინახავდი?

ოგიუსტი. ვერა, რადგანაც ისეთი კარგი თვალყურს
გვაქვს, როგორც ძაღლებს. მაშებს, ბიძას და მსახურთ წასკ-
დათ სიცილი, და უმაწვილები გაწითლდნენ სიანხსლით. ვაი-
კონეთ, სთქვეს მაშებმა, თუ მიწესათ ევა გაქვთ, აი ახლა სა-
თითათოთ გეუოლებათ ძაღლები.

ბიერი. ძაღლები შეჩვეულები არა გვევანან და არ წამო-
გვევებიან.

მამა. აი ამ მცველებს გაგატანთ, რომ ძაღლებმა გდიონ,
ჩვენ-კი ნახევარ საათს უკან წამოვალთ.

ბიერი (სიხარულით). ოჰ, გმადლობთ, მამა, ძალიან კარგი,
ძაღლებით ჩვენც თქვენსავით კარგად ვინადირებთ.

საუზმე ვათავდა; ეველამ კარგად დაისვენა და უმაწვილები
ძალე გაუდგნენ გზას ძაღლებით და მცველებით.

— ახლა ნამდვილ მონადირეებსა ვკვეართ—სთქვეს უმაწვი-
ლებმა. მეც შორიდან მივსდევდი. მაშებმა ჩაბარეს მცველებს
უმაწვილები, რომ ერთმანეთისთვის არა ეწვეინებინათ-რა. ძრა-
ვალი მწუერი გამოფრინდა დილანდელივით, მაგრამ მაინც ვერა
მოკლეს რა, თუძა ძაღლება ძალიან სცდილობდნენ. გამოუ-
გდებდნენ, სდარაჯობდნენ, მაგრამ მოკლული-კი ვერა მოჭქონ-
დათ რა. ბოლოს ოგიუსტმა, მოთმინებიდან გამოსულმა, იფი-
ქრა, ვესერი მანამ ფრინველი გამოფრინდებოა; ესროლა და
მოახვედრა ძაღლს, რომელიც წკმუტუნით იქვე წაიქცა.

„ვაიმე, ეკ სომ ჩვენი საუკეთესო ძაღლი იყო“, სთქვა
მცველმა და მივარდა ძაღლს, რომელმაც ის იყო სული დალია,
რადგან თავში მოხვედროდა ტუპია.

— აი, ბატონო ოგიუსტ, რა მშვენივრად ისვრით!—უთხრა
მცველმა;—ამითი უნდა დასრულდეს მკონი ნადირობაც.

ოგიუსტი იღვა გაშეშებული და განცვიფრებული. ჰიერ
და კენრის სამინლად შესწუსდნენ ძაღლისთვის. მცველიც თავს

იკავებდა, მოვითქენ, არ გაუჯანჯვრდებიო და ჩუმიდ შესტყუროდა მალღს. მე მივახლოვდი, რომ შენახა ოგიუსტის მსხვერპლი, და რა რიკ შევწუსდი, როდესაც ვიცან მედორი, ჩემი საუკეთესო, ძვირფასი მეგობარი! რა რიკ შევძრწუნდი, როდესაც მცველმა ასწია მედორი და ჩასდო ჩემსე გადაკიდებულ გოდორში! აი რა ნადირი უნდა წამქლო! ჩემი მეგობარი მედორი, მოკლული უმზგავს და ამჰარტავან ბიჭის ხელით გავემკ სავრეთ. ფერდისაკენ. ემაწვილები ჩუმიდ მომდევდნენ, მხოლოდ მცველი ხანდისხან ილანძლებოდა. მე მხოლოდ იმითი ვნუგემობდი, რომ ოგიუსტს კაი დღეს დააუენებდნენ. ფერმაში რომ მოვედით, მონადირენი ისეკ იქ იუვენ, რადგანაც უმადლოთ ნადირობას დასვენება არჩიეს და ემაწვილების ლოდინი.

— მოდინართ კიდევ? — შემოკვამახა ჰიერის მამამ, — მკონი მართლა რაღაცა დიდი მოუკლავთ, კადიშონი დამძიმებული მოდის, და ცალი გოდორი ძალსე გადახრილა.

ადგნენ და მოკვიანლოვდნენ. ემაწვილები უკან მოდიოდნენ შერცხვენილის სახით.

ოგიუსტის მამა (სიცილით.) გამარჯვებულებს კი არ მიავჯანან.

ჰიერის მამა. იქნება ცხვარი ან ხბო მოკლეს კურდღლის ძაკივრად.

მცველი მიუახლოვდა.

მამა. რა ამბავია, მიშო, შენც რაღაც უცნაური ფერი გადავს! რამ შეკაწუსა?

— სამწუხარო როგორ არ არის, ბატონო, აი რა ნადირი მოგვაქვს.

მამა (სიცილით.) რა არის? ცხვარი, ხბო თუ ჩონჩორი?

მცველი. კვ, ბატონო, რომ იცოდეთ, არ გაციინებდით. თქვენი საუკეთესო მადლი მედორი მოკვლა ოგიუსტმა, მწერის ძაკიერ.

მამა. მეღორი! აი ის სამაგელი! მეორედ ვეღარ ვეღარ ვეღარ ვეღარ
 ხანადიროდ წამოსვლას!

— მომიხსლოვდი, ოგიუსტ, — უთხრა თავისმა მამამ. — აი
 სადამდინ მიგიუვანა შენმა უგუნურმა ამჰარტავნებამ და სამას-
 ხარათ მკვეხარობამ.

ან. ამილახვარი

(შემდეგი იქნება)

უძღური ძაღლი

მ (გაღმკეთებული)

თლად დასწეულდა, დაუძღურდა საბრალო მურიან. მთელი დღე გარედაწვეს, მოწეწილია, კანკალებს, არაფერსა სჭამს.

სამთარი იყო. გარედ ჰქინავდა. ჰატარბ თედო, რაც-კი შექმლო, უვლიდა საცოდავ მურიანს: გაუკეთა ხალის ქოხი, ქვეშ ხალა დაუგო, შემოდამი მკელი ჭილოფი დაჭხურბ, საჭმელსაც უწიდავდა.

— რა უუოთ ამ ვერანას? ან უნდა დავარზოთ, ან ვადავკარგოთ სადმე. წვეს უძრავად, მუქთადა სჭამს, არც დღისით და არც ღამით არა ჰქეფს, სახლს არ დარაჯობს. სჩანს, დასწეულდა და რაღა სახეიროა ამის შექდეკ, — უთხრა ცოლს თედოს მამამ.

თედო კუთხეში იჯდა და მამის ლაპარაკს ეურს უკლებდა. ეცოდებოდა საბრალო მურიან. თედო ადგა, გავიდა მურიანს სახანავად. მურიანს საცოდავად და თან ნადვლიანის თვალებით დაუწეო ცქერა თავის მარჩენალს, მოამაგესა და შეგობარს, სიხარულით დაიწკმუტუნა, მაგრამ, სისუსტით, კუდის ქვევაც-კი ვერ შესძლო.

როცა სახლში არავინ იყო, თედომ ფარულად აიყვანა ძაღლი, შეიყვანა სახლში, ახადა სარდაფის კარი, ჩაიყვანა მიკ და თბილ ადვილას დააბინავა. სითბოში მურიან მოკეთდა.

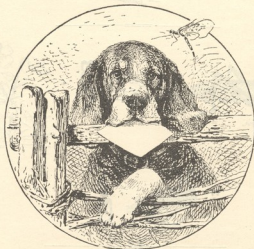
როცა თედო მურიას სანახავად ჩამვრებოდა სარდაფში, მძვინვარეობდა ძაღლი კუდსაც აქნევს და ჰურსაცა სჭამს. ბავშვს უხაროდა.

გავიდა რამდენიმე დღე. ძაღლი არსადა სჩანდა. ცოლ-ქმარნი კმაყოფილნი იყვნენ, ალბად ჩაკვდა სადმეო. თედო ძაღლს ეოველ დღე ნახულობდა და უვლიდა.

ერთს საღამოს საშინელი ქარ-ბუქი იდგა. ცოლ-ქმარნი სახლში ვახშმად ისხდნენ. სარდაფიდან საშინელი ეევა მოესმათ.—რა ამბავიაო!—გაკვირვებით წამოიძახა თედოს დედამ—სარდაფიდან რაღაც ეევა მოისმის?

ეევა ისევ გამეორდა. თედოს გაეცინა, გამოძვრა მაგიდის ქვეშ და აჭხადა სარდაფს კარი. მხიარულის წკმუტუნით შემოვარდა მურია სახლში, მიესიუვარულა თედოს და ეველას ალურსიანად ულოკავდა სელეებს.

ლ. ბოცვაძე

ს

სამ

ძ

ძა

ს

მწუხარება
ანუ?

ზა

“

ძა

მიიღება ხელის მოწერა

1909 წლის იანვრიდან 1910 იანვრამდის.

საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

საქმეწეილო სურათებიანი ჟურნალი

ნ ა კ ა დ უ ლ ი

(წელიწადი მეხუთე)

წლიურ ხელის მომწერლებს მიეცემათ:

24 წიგნი ჟურნალი „ნაკადუ-ლი“ მცირე წლოვანთათვის

12 წიგნი ჟურნალი „ნაკადული“ მოზრდილთათვის.

პრემია: მიეცემა წლიურ ხელის მომწერლებს 1909 წ.

„რას გვიამბობს ოთახი“ (აგენარიუსისა)

ჟურნალს ხელმძღვანელობს ს. უწყვეს საგანგებოდ არსებული სარედაქციო კომისია.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ხუთი მანეთი. ნახევარის წლით სამი მან.

სამზღვარ გარეჯ: წლიურად შვიდი მანეთი. ნახევარ წლით ოთხი მან.

მცირე წლოვანთათვის 24 წიგნი სამი მან.—მოზრდადლთათვის 12 წიგნი სამი მან.—სქელის-მოწერა შაილება წლიურად და ნახევარი წლით. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილად.

სქელის მოწერა მიიღება:

1) „ნაკადულის“ რედაქციაში, გოლოვინის პროსპ., ზუბალოვის სახლ., № 8, ყოველ-დღე 9—2 საათ., სამშაბათობით საღამოთიც.

2) წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქუჩა, სახლი თავად-აზნაურობისა. წლიურად ფასი ჟურნალისა დამატებით, ესე იგი 36 წიგნისა რჩება ისევ 5 მანეთი.

ნაკადულის რედაქცია სთხოვს სქელის-მომწერთ:

ვისაც ჟურნალის ნომრები დააკლდება, მიმართონ აგენტს ანუ რედაქციას, არა უგვიანეს ერთის თვისა.

ვინც მასალას გამოგზავნის დასაბეჭდათ ვთხოვთ გარკვევით და სუფთად იყოს დაწერილი.

რედაქტორი: მ. ი. დემურია.

გამომცემელი: თავ. პ. ი. თუმანიშვილი.